

суб'єктом української поліетнічної нації українського народу, виявлення поваги та толерантності до людей і культур інших національностей.

Рівень сформованості практично-діяльнісного компоненту заданої якості було виявлено через зміст відповідей на такі ситуативні питання: «У вашу постійну дружню компанію приводять нового знайомого, представника іншої національності. Він усім дуже сподобався, проте проявив деяку неповагу до вашої національної культури. Як Ви реагуєте?»; «Вас запросили друзі на свято національної музики в одну з національних культурних автономій. Як Ви вчините?». Зміст питань був спрямований на визначення таких якостей особистості як: толерантне ставлення до інших культур та їх представників; наявність прагнення до оволодіння вітчизняною і світовою культурною спадщиною, застосування знань у повсякденному житті.

У результаті у вихованців гуртків відбулись позитивні зміни у структурних компонентах етнокультурної компетентності: високий рівень етнокультурної компетентності вихованців закладу на час закінчення формувального етапу експерименту зріс на 2,8%; середній збільшився на 5,2 %; низький зменшився на 8,0%.

Література

1. Бех, І. Д. (2005). Комунікативна компетентність педагога в оптимізації виховного процесу. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Збірник наукових праць*. Київ. 8(1). 6-11.
2. Етнокультурне виховання учнів засобами декоративно-ужиткового мистецтва в умовах позашкільного навчального закладу. *Методичний посібник*. (2016). (Ред.). А. В. Корнієнко. Дніпропетровськ: «ПП Дрига Т.В.».

Лесик А.С., м. Бердянськ

ПІДГОТОВКА ВИХОВАТЕЛІВ ГРУПИ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті уточнено сутність поняття «комунікативна компетентність» стосовно молодших школярів. Розглянуто проблему підготовки вихователів групи продовженого дня до формування комунікативної компетентності в молодших школярів. Висвітлено основний зміст розробленого семінару «Формуємо комунікативну компетентність».

Ключові слова: *комунікативна компетентність, вихователь групи продовженого дня, молодші школярі, позаурочна діяльність, програма семінару «Формуємо комунікативну*

компетентність».

В умовах сьогодення актуалізується необхідність оволодіння молодим поколінням однією з ключових компетентностей – комунікативною, завдяки якій забезпечується здатність і готовність особистості встановлювати і підтримувати конструктивні міжособистісні контакти, передавати й отримувати у відповідь необхідну інформацію.

Нормативними документами для вирішення зазначеної проблеми є: Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Програма «Нова українська школа у поступі до цінностей», а також Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», Основні орієнтири виховання учнів 1–11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів України.

Уточнено сутність поняття «комунікативна компетентність» стосовно молодших школярів як інтегративне особистісне утворення, яке забезпечує встановлення й підтримку контактів з іншими людьми для передачі певної інформації, базуючись на знаннях про етичні норми спілкування та ціннісному ставленні до них.

Для формування в молодших школярів комунікативної компетентності вихователі групи продовженого дня мають володіти «конгломератом знань, вербальних і невербальних умінь і навичок спілкування, мати розвинену емоційну сферу, що постійно змінюється під впливом розвитку суспільства» [3, с. 88]. Крім того, для ефективного формування у молодших школярів комунікативної компетентності вихователь групи продовженого дня має вільно користуватися мовними навичками у всіх сферах суспільної діяльності на основі реалізації відповідних мотивів (професійних, утилітарних, досягнення, саморозвитку та самореалізації, міжособистісних відносин) [21, с. 9–12]; володіти знаннями про сутність, структуру комунікативної компетентності та особливості її формування в молодших школярів; знаннями про мовні норми, правила ефективного педагогічного спілкування; володіти системою

практичних умінь, дій щодо формування комунікативної діяльності молодших школярів. Серед останніх на особливу увагу заслуговують:

- гностичні вміння (використовувати логічні прийоми мислення в процесі формування комунікативної компетентності молодших школярів: порівняння, класифікація, аналіз, синтез, аналогія тощо; оцінювати соціальні наслідки комунікативних дій; аналізувати причини успіху і невдач у процесі формування комунікативної компетентності молодших школярів; визначати головне, суттєве в процесі комунікації; об'єктивно аналізувати власну комунікативну поведінку та поведінку оточуючих; добирати й опрацьовувати інформацію з певної проблеми);

- проектувальні вміння (проектувати загальні етапи вирішення завдань щодо формування комунікативної компетентності молодших школярів; моделювати методи і засоби такої роботи; передбачати труднощі, які можуть виникати в процесі формування комунікативної компетентності учнів у позаурочній діяльності);

- конструктивні вміння (ефективно розв'язувати проблеми, що виникають під час спілкування в реальних життєвих ситуаціях; дотримуватися норм і правил культури спілкування (зокрема, правил українського мовного етикету); оновлювати зміст матеріалу, вивчати сучасний досвід вітчизняних та зарубіжних фахівців з проблеми формування комунікативної компетентності в молодших школярів; використовувати форми, методи, необхідні для формування комунікативної компетентності учнів початкових класів; працювати з фаховою літературою;

- організаторські вміння (організовувати позаурочну діяльність з формування комунікативної компетентності молодших школярів; мобілізувати внутрішні умови до побудови результативного педагогічного спілкування; створювати умови для успішного спілкування молодших школярів; контролювати власний емоційний стан; раціонально розподіляти доручення між школярами у процесі організації комунікації; здійснювати контроль за їх виконанням);

- комунікативні вміння (продуктивно використовувати прийоми та засоби комунікації в процесі взаємодії з молодшими школярами; коректно і зрозуміло висловлювати думку, формувати завдання як в усній, так і в письмовій формі; ефективно використовувати вербальну і невербальну комунікацію в процесі педагогічного спілкування; підтримувати розмову, вести діалог, співпрацювати в колективі; уважно, емоційно слухати співрозмовника, виявляти повагу до чужих думок і поглядів; постійно здійснювати взаємодію з учнями) [82, с. 90];

- вміння оцінювати й рефлексувати власні дії з виховання молодших школярів, взаємодії з ними, формування в них комунікативної компетентності.

У процесі формування комунікативної компетентності учнів 1–4 класів педагоги мають дотримуватися таких правил: ставитися до дитини як до найвищої цінності, сприяти виявленню взаємної відкритості, відвертості; допомагати вихованцю зрозуміти власну цінність через відчуття довіри, поваги, любові, розвиток у нього почуття власної гідності; виявляти турботу і любов до дитини [4, с. 50].

У формуванні комунікативної компетентності молодших школярів важлива роль належить емоційно-позитивній мотивації вихователя групи продовженого дня, усвідомлення ним актуальності та необхідності цього аспекту професійної діяльності, бажання ефективно здійснювати її; потреба задовольнити соціальне замовлення суспільства, пов'язане з підготовкою молодшого школяра до комунікації; навчити дітей вільно спілкуватися з педагогами, однолітками, представниками громадськості.

Виходячи з цих положень, реалізацію педагогічних завдань щодо формування комунікативної компетентності в учнів 1–4 класів ми розпочали з організації цілеспрямованої роботи з вихователями групи продовженого дня з метою надання їм необхідних знань з теорії та методики формування комунікативної компетентності молодших школярів. З цією метою нами була розроблена програма семінару «Формуємо комунікативну компетентність» (12 годин).

У рамках семінару розроблено лекції: «Сутність, структура комунікативної компетентності в молодших школярів», «Форми і методи формування комунікативної компетентності в молодших школярів у позаурочній діяльності», проведено інтерактивні заняття: «Особливості формування комунікативної компетентності в молодших школярів у позаурочній діяльності», «Діагностика рівнів сформованості комунікативної компетентності в молодших школярів», «Психологічні основи педагогічного спілкування», «Структура педагогічного спілкування».

Перше заняття семінару «Сутність, структура комунікативної компетентності молодших школярів» (лекція) мало на меті підвищити рівень теоретичних знань вихователів групи продовженого дня з проблеми формування комунікативної компетентності в молодших школярів; уточнити уявлення педагогів про поняття: «комунікація», «спілкування», «компетентність», «компетенція», «комунікативна компетенція», «комунікативна компетентність»; розкрити сутність, структуру комунікативної компетентності; критерії та показники сформованості комунікативної компетентності молодших школярів.

Наступне заняття – «Особливості формування комунікативної компетентності в молодших школярів у позаурочній діяльності» (круглий стіл), метою якого було: розглянути сенситивність молодшого шкільного віку щодо формування комунікативної компетентності; розкрити потенціальні можливості позаурочної діяльності щодо формування комунікативної компетентності молодших школярів.

Метою заняття «Діагностика рівнів сформованості комунікативної компетентності молодших школярів» було: ознайомлення вихователів групи продовженого дня з методикою діагностики рівнів сформованості комунікативної компетентності в молодших школярів.

Наступне заняття – «Форми і методи формування комунікативної компетентності в молодших школярів у позаурочній діяльності», мало на меті: розширити знання вихователів групи продовженого дня щодо форм і методів

формування комунікативної компетентності молодших школярів; обговорити зміст запропонованої системи виховних годин «Крокуємо до комунікативної компетентності».

Розгляду специфіки педагогічного спілкування; стилів педагогічного спілкування було присвячено заняття «Психологічні основи педагогічного спілкування».

Метою заняття «Структура педагогічного спілкування» було: проаналізувати структуру педагогічного спілкування; розкрити правила педагогічного спілкування; охарактеризувати правила щодо висунення педагогічної вимоги та правила педагогічного заохочення; розробити «Правила спілкування з дитиною».

Проведення семінару сприяло поглибленню знань, теоретичних уявлень щодо особливостей формування комунікативної компетентності в молодших школярів, оволодінню діагностикою рівнів сформованості комунікативної компетентності в молодших школярів; формами і методами її формування, зміні настановлень у процесі педагогічної взаємодії з молодшими школярами (суб'єкт-суб'єктні відносини).

Література

1. Бех, І. Д. (2007). Життя як цінність у культурно-виховній інтерпретації В. О. Сухомлинського. *Рідна школа*. 2. 7-12.
2. Дубасенюк, О. А., Семенюк, Т. В., & Антонова, О. Є. (2003). Професійна підготовка майбутніх вчителів до педагогічної діяльності. *Монографія*. Житомир: «Житомирський державний університет».
3. Залібовська-Ільницька, З. В. (2009). Підготовка майбутніх учителів до формування комунікативної компетентності молодших школярів. *Дис. канд. пед. наук*. Житомир.
4. Канішевська, Л. В. (2015). Концептуалізація проблеми підготовки старшокласників шкіл-інтернатів до самостійного життя. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*. 220. 47-55.